

CC ONG

AYUDA AL DESARROLLO

www.ccong.es

VOLUNTARIAT A BURKINA FASO

Miquel Erra i Raquel Larios

El nostre viatge a Burkina Faso va ser el mes de novembre de 2007 (entre el dia 2 i el 28). Vam estar allí un total de tres setmanes i mitja, en les quals vam anar coneixent les diverses parts de l'Associació Kisito. Durant aquests dies ens vam allotjar a les instal·lacions de Carmen Kisito. L'objectiu del nostre viatge, era fer un treball de voluntariat dins els diferents serveis d'aquesta associació. La memòria la dividirem en tres blocs: guarderia i escola maternal de Carmen Kisito, dones de Carmen Kisito i orfenat Home Kisito.

CARMEN KISITO

Recursos materials. Infraestructura

Carmen Kisito està situat a 1200 logements a Ouagadougou. No es pot dir que sigui dels barris més pobres, més aviat és de classe mitja. L'edifici consta de 4 plantes. A la planta baixa hi trobem tots els serveis (direcció, serveis socials, tresorer...), la cuina, la guarderia i l'escola maternal. A la primera planta hi ha diferents sales i habitacions que són utilitzades per les sors com a vivenda, espai de pregària, i també com a espai per fer la migdiada els nens de l'escola. També hi ha part de les habitacions personals (habitacions, sala d'estar-menjador,...) de les dones que estan acollides. A la segona planta la resta d'habitacions de les dones, una sala amb la nevera i les habitacions i sales d'estar dels hostes. La quarta i última planta no està habilitada per a cap ús, ja que no està acabada de construir, vindrien a ser unes golfes. S'utilitza per a emmagatzemar-hi el sabó que fabriquen les dones i altres tipus de materials. L'espai exterior disposa d'un gran pati que es divideix en tres espais. La part del davant està ajardinada i és per on s'entra a les instal·lacions. En aquesta zona s'hi aparquen els vehicles. La part posterior està separada en dues parts. A la primera i més gran hi ha el pati de l'escola. En aquest hi ha gronxadors i un espai cobert on hi ha les taules per dinar. A l'última part, just al darrera de la cuina, hi ha una caseta on les dones acollides fan els seus tallers.

Recursos humans

Els recursos humans consten de diferents persones, ocupant els càrrecs següents:

- Directora general
- Coordinadora
- Secretariat
- Treballador social
- Infermeria
- Coordinadora d'escola i maternitat
- Monitora dels tallers de les dones
- Xofer

- Cuinera
- Servei de neteja
- Vigilants (diürn i nocturn)
- Conserge

GUARDERIA I ESCOLA MATERNAL

Durant la primera setmana vam conèixer i col·laborar a la guarderia i a l'escola maternal de Carmen Kisito.

Guarderia

Infants des de pocs mesos fins a tres anys.

Recursos materials: la guarderia disposa de dues aules, grans i espaioses. Sempre estan molt netes i s'hi entra descalç, doncs els infants juguen al terra. Disposen de moltes joguines. Hi ha taules i cadires que els infants utilitzen a l'hora dels àpats (esmorzar, dinar i berenar), així com també matalassos per poder dormir, llits bressol pels més petits i una pica d'aigua.

Recursos humans: es disposa de tres mestres (un home i dues dones), que es reparteixen els torns de manera que sempre n'hi hagi dos.

Activitats: els infants arriben entre les 7 i les 8 del matí. Juguen, canten i fan activitats durant tot el matí a dins les aules. Després dinen i fan la migdiada. A les 15h se'ls desperta, se'ls canvia de roba i se'ls dóna el berenar, se'ls renta la cara i pentina. Després surten a fora al pati, a esperar que els vinguin a buscar, els primers a les 17h i els últims a les 18h o més tard.

Observacions/opinions personals: cal remarcar que els tres mestres són bons professionals, que fan bé la seva tasca i són atents i carinyosos amb els infants.

Durant tota la tarda, quan els nens surten a fora a esperar que els vinguin a buscar, no se'ls permet jugar. Se'ls fa estar asseguts tant dins l'aula com a fora esperant. Des del nostre punt de vista creiem que seria bo, deixar que juguin, es cansin i experimentin tot i que s'embrutin. Caldria saber quina és la voluntat dels pares.

La nostra tasca aquí ha estat ajudar als mestres en allò que els feia falta. Vestir, donar el berenar i esperar amb ells que els vinguessin a buscar era allò habitual.

Escola maternal

Infants des de 3 fins a 6 anys

Recursos materials: disposa de 3 aules, una per a cada curs d'edat. La

capacitat de cada aula és de 40 alumnes. Disposen d'una pissarra, una taula pels mestres, un armari de material i una pica d'aigua. Són aules ben condicionades que disposen de ventiladors. El material escolar és suficient per cobrir les seves necessitats. Disposen de guixos, colors, retoladors, fulls de paper, plastilina, legos..., que a vegades comparteixen amb les altres aules. També disposa d'un WC pels infants i un altre per les mestres, tres grans recipients d'argila que serveixen per guardar l'aigua fresca i perquè els infants puguin beure. A fora hi trobem un gran pati, espaiós i amb gronxadors on els infants poden jugar lliurement i també els serveix per a les classes de gimnàstica i per fer-hi celebracions, com son l'assemblea de pares. En aquest pati hi ha una caixa gran plena de joguines que els infants poden agafar durant les estones d'esbarjo.

Recursos humans: Hi ha dues mestres per classe a més de la coordinadora que depèn del dia ajuda a una classe o altra. Les mestres arriben a les 6'30 del matí i marxen a les 18h de la tarda de dilluns a divendres.

Activitats: Cada dia segueixen el mateix horari. L'escola obra les portes a les 7h. i les classes comencen a les 8h. Cada dia quan entren a classe canten i després estudien diferents matèries, segons el que toqui aquella setmana. Fan grafisme, pre-lectura, manualitats, matemàtiques, gimnàstica,... A les 10h del matí surten al pati per esmorzar i jugar. Primer es renten les mans, després s'asseuen tots i se'ls reparteix l'esmorzar, que varia segons el dia, i després ja poden jugar, fins que són les 11h que tornen a entrar a classe, però abans els fan anar al WC i rentar-se les mans. A les 12h surten de classe per anar a dinar. Abans es renten les mans, cosa que repeteixen quan han acabat de dinar. A les 12'30 es posen a fer la migdiada, que s'allarga fins les 14'30, ja que a les 15h tornen a entrar a classe per continuar amb la matèria. A les 16'45 tornen a sortir al pati on juguen fins que els vénen a buscar de les 17h fins les 17'30, encara que algun dia s'allarga fins les 18h.

Observacions/opinions personals: Cal remarcar que les mestres són bones professionals que posen molt d'interès i ganes en la feina que fan. Hi ha algunes mestres que són més fluixes, però en general són bones. Utilitzen uns mètodes que des del nostre punt de vista són massa durs, ja que en ocasions es peguen als nens amb una branca o un tros de mànega. Entenem que és part de la cultura, però se'ns feia una mica dur veure que pegaven per motius no massa sòlids, com per no saber-se la lliçó. També cal dir que en ocasions enteníem que utilitzessin aquest recurs, ja que era merescut, però des del punt de vista nostre es feia difícil.

Per altra banda recompensaven les bones conductes amb l'expressió "bravo per l'infant", sobretot quan deien correctament la lliçó o responien correctament les preguntes. Per tant utilitzaven un reforç positiu. En algunes classes es donaven caramels per recompensar, cosa que des del nostre punt de vista també es feia curiós ja que no ho hem vist a les nostres escoles. Creiem que estava molt bé tot el tema de la higiene, ja que s'ensenyava als infants a rentar-se les mans sovint, quan era necessari. També cal dir que l'equip de neteja de Carmen Kisito era molt eficaç, ja que es mantenia les

instal·lacions molt netes. Quan els infants sortien a dinar l'equip de neteja entrava a les aules i les deixaven netes abans que anessin a fer a migdiada. Quan els infants acabaven de dinar netejaven la part del menjador i quan sortien a les 17h tornaven a netejar les aules, aquesta hora amb l'ajuda de les mestres.

Pel que fa a les mestres cal dir que treballaven fort, ja que preparaven les classes, paraven taula per dinar, repartien i recollien el menjar, i també netejaven les taules i bancs del menjador, netejaven i deixaven apunt les classes pel dia següent, vigilaven i educaven els nens i tot plegat amb ganes i bon humor.

Creiem que igual que a Espanya els aniria bé rebre de tant en tant algun curs de reciclatge/formació/material didàctic per poder progressar i millorar en l'educació dels infants.

La nostra tasca dins l'escola va ser d'ajudar en allò que poguéssim i ens demanessin, que la veritat és que va ser poc, ja que per una banda es treballava molt bé i el grau d'exigència era força elevat i per altra banda el fet de no parlar francès va dificultar molt la nostra tasca. Ajudàvem en el que podíem, fèiem de fotocopiadora, ajudàvem a fer garlandes per les aules i ajudàvem als infants a aprendre allò que se'ls ensenyava.

En conclusió, durant aquesta setmana vam tenir la sensació de resultar poc útils, i fins i tot en algun moment una càrrega. Tot plegat funcionava molt bé, estava ben organitzat i tenien molts recursos. No cal perdre la visió que és una escola en un país pobre i que se l'ha d'entendre dins el context del país. Amb això volem dir que hi ha coses que poden millorar, mètodes que poden canviar i que s'ha d'exigir que progressin, però que està molt bé com a escola en un país tant pobre. La sensació és que era una escola per a rics, que pocs infants pobres hi anaven i que per tant la tasca social no era la principal activitat. Remarquem que això són opinions personals que es poden allunyar de la realitat degut a la nostra ignorància.

També creiem que seria bo que hi hagués currículums adaptats per aquells infants amb discapacitats o bé un professor que se n'encarregués.

LES DONES DE CARMEN KISITO

Recursos materials: les dones que són acollides a Carmen, disposen de gran part de la casa per a les seves necessitats. Les seves habitacions es situen a la primera planta, on també tenen una sala d'estar on sopen i veuen la televisió. Aquí també hi ha els seus lavabos i dutxes. En aquesta planta també hi ha situada la infermeria i les dependències de les monges. Disposen, a més, de la cuina de la casa. Al pati, a la part posterior de la casa, hi ha situada una petita caseta de construcció on fan els tallers. És en aquesta on guarden tot el material necessari per al seu treball.

Recursos humans: hi ha una monitora que els ensenya a fer els diferents tallers. A part sovint les visiten les monges i el treballador social.

Activitats: les dones es lleven, banyen els seus nadons (si ja el tenen) i

esmorzen. Quan són les 8h del matí van a la caseta del pati per començar els tallers. L'hora de començar no és mai exacte, ja que al mateix temps que fan els tallers també s'encarreguen d'algunes tasques de la casa, com pot ser la preparació de menjar, neteja, anar a comprar,... Els tallers que nosaltres hem pogut observar que fan són bàsicament bolsos de "macramé", peces de ganxet i sabó natural. Els bolsos porten moltes hores de feina i molta dedicació, ja que són força elaborats. En algunes ocasions es folren per dintre i se'ls posa una cremallera. El sabó es fa en grans quantitats, i quan s'ha venut tot se'n torna a fer. N'hi ha diferents tipus: de citronela, de lavanda, pels nadons, de mel... S'elabora en grans peces que després són tallades. Cada un dels sabons és marcat amb un símbol i la inscripció "Carmen Kisito" i és empaquetat individualment, amb una etiqueta que explica les seves propietats. Tots els productes treballats per les dones es posen a la venda, principalment a les portes d'accés a Carmen Kisito. D'aquesta manera poden veure'ls i comprar-los tots els pares que venen a portar i buscar els infants a la guarderia i l'escola. Tenim entès que el sabó també es ven a Home Kisito.

A les 12:30h del migdia, es paren els tallers i es dediquen un parell d'hores a dinar i fer la migdiada. A les 15h es torna a començar el treball, fins que són les 17h.

Els nadons de les dones, mentre aquestes treballen al porxo de la caseta, es troben a dins de la caseta. D'aquesta manera elles sempre poden tenir-ne cura, atendre'ls si ploren i donar-los de mamar.

Observacions/opinions personals: creiem que es fa un bon treball amb les dones de Carmen Kisito. Elles poden sentir-se com a casa i el treball que se'ls demana a canvi no és molt carregós. Els permet tornar a agafar força i il·lusions, al mateix temps que tenen cura dels seus infants. Es veu que estan contentes i s'ajuden entre elles. És realment impressionant veure la força que tenen les dones, les quals treballen fins que pareixen i quan han parit, en menys d'una setmana ja tornen a treballar, es posen el nen damunt les cames o bé en un llitet a prop i van fent feina. Si hi havia un infant que plorava les dones avisaven a la mare en qüestió, aquesta deixava un moment el que estava fent, donava de mamar al fill i tornava a treballar. Mentre érem a Carmen Kisito, un parell de dones van marxar per tornar als seus pobles natal. Se les veia contentes i felices. L'últim dia de la nostra estada, va arribar una noia nova. Va ser molt ben rebuda per totes. Es transmetia fàcilment la diferència entre la noia que arribava i les que ja feia temps que hi eren. Amb això volem dir que creiem que per totes aquestes dones és molt important tenir un lloc d'acollida on poder viure en la seva situació i creiem que elles ho saben i ho valoren molt.

Creiem que seria bo que el treballador social sortís al carrer a buscar dones amb el perfil de les que hi ha a Carmen, doncs creiem que moltes no hi acudeixen per desconeixement, o potser per por o per motius religiosos. Si el treballador social es moguéssim una mica per la ciutat, es podria abastar més part de la població ouagabe amb la mateixa problemàtica.

La nostra tasca es va limitar a ajudar a les noies a fer bolsos i a preparar el sabó per a vendre'l. D'aquesta manera, tot i la dificultat de l'idioma, les vam

poder conèixer una mica, passar hores amb elles i sobretot, riure molt.

L'últim dia

els hi vam regalar una radio, ja que vam pensar que per a estar-se fent els tallers, els seria més agradable fer-ho amb música. Els va agradar molt. Ja abans de marxar també vam donar-los tovalloles, sabó, i alguns objectes que portàvem. Van estar molt contentes i quan estàvem despedint-nos de les sors van venir a ensenyar allò que les hi havíem donat. La nostra sorpresa va ser veure que les sors tenien la ràdio, encara amb la caixa, a les seves dependències i que les dones no només venien a ensenyar allò sinó que venien a entregar-ho a les sors. Aquest fet ens va decepcionar una mica, ja que ho havíem donat amb molta il·lusió per les dones i semblava que no s'ho quedarien elles. És difícil de jutjar, ja que realment no sabem quin va estar el destí final ni els motius que el decidiran.

L'ORFENAT HOME KISITO

Abans de començar, ens agradaria remarcar que només vam passar una setmana en aquesta institució, de manera que els nostre grau de coneixement sobre el seu funcionament, pot no ser molt precís o bé pot estar força equivocat.

Recursos materials. Infraestructura

L'orfenat Home Kisito està situat al costat de la Catedral de Ouagadougou, en ple centre. Es tracta d'un edifici bastant gran, envoltat d'una zona ajardinada en la qual hi ha un porxo i gronxadors. Hi ha una farmàcia i diverses sales destinades a servir d'oficines. A la primera planta és on s'hi troben les dependències dels infants més petits i dels mitjans. Els grans es troben a la planta baixa. Totes les instal·lacions estan molt netes i el grau d'higiene és elevat.

Cada una de les seccions dels infants, compta amb una banyera per rentar els nens, orinals, un armari on hi ha la roba, llits bressol i una caixa de joguines i un matalàs prim de 3 metres quadrats. A la secció dels mitjans també hi ha caminadors.

Al jardí de l'orfenat, en una caseta de construcció, hi ha una sala amb rentadores i secadores, així com armaris tancats per guardar tota la roba neta. També hi ha una zona on es pot posar en remull la roba bruta, i estendre la neta si s'escau.

Recursos humans: la direcció de l'orfenat es troba a càrrec d'una monja. Les cuidadores dels nens són tot dones contractades per fer aquesta tasca. Es divideixen en tres seccions : infants petits, mitjans i grans. A cada torn horari hi ha dues cuidadores. Creiem que es divideixen en tres torns.

A part hi ha dones contractades per fer la neteja de l'edifici i per rentar la roba dels infants.

Activitats: els infants són llevats al matí i els donen l'esmorzar. Després són

banyats i vestits i se'ls torna a posar al llit, ja que a aquesta hora passen a netejar les instal·lacions. Quan el terra és sec, es treuen del llit i es posen a sobre d'un matalàs els més petits o al terra els més grans. Els infants juguen amb les joguines durant una hora aproximadament. A les 11h del matí se'ls dóna el dinar. En funció del nen, se li dóna biberó, menjar sòlid o bé les dues coses. Després se'ls treuen els pantalons i el jersei, es canvien bolquers si és necessari i se'ls posa a fer la migdiada (a les 12h aproximadament). A les 15h ja hi ha hagut el canvi de torn. Els infants són llevats, vestits i posats a jugar una altra vegada. A les 16h se'ls dóna el sopar (el funcionament és el mateix que al dinar). Després són desvestits i posats a l'orinal. Es banyen de nou i se'ls posa el pijama. A les 17h estan posats al llit, a punt per dormir.

Observacions/opinions personals: els infants estan molt ben atesos i els nivells d'higiene són elevats. Cada nen disposa de la seva tovallola, que és posada a rentar després del bany. Els canvien de roba i de bolquers dos o tres cops al dia. Tot i això en algunes ocasions els nens s'han orinat i van molls fins al següent canvi de bolquers. Segons el nostre punt de vista, en algunes ocasions es dóna massa menjar als infants, ja que acaben menjant un plat sòlid i a més un biberó.

Proposaríem que els infants no passessin tantes hores ficats a dins del llit i poguessin jugar, o aprendre a caminar durant més estona. Hi podria haver alguns estímuls més, fàcils d'aconseguir, com ara treure'ls algunes estones al jardí perquè els toqui una mica el sol o l'aire; o bé posar una mica de música o llegir-los contes. Alguns dels nens no juguen per si sols amb les joguines, de manera que es passen l'estona d'esbarjo observant la situació. Les cuidadores podrien interactuar una mica més amb ells.

Hi ha algun cas preocupant, de nens amb paràlisi cerebral. Aquests nens no reben cap mena d'estímul per part de les cuidadores, tret de l'estona del bany o de l'àpat. La Cherifatou, té una important paràlisi que li afecta a tot el cos. Els massatges fets durant uns pocs dies, van fer que els músculs de les seves mans, braços i cames, no estiguessin tant tensionats i hi hagués una mica més de mobilitat. Aquesta nena, sense estímuls, podria acabar no podent estirar ni els braços. Proposem que es procuri tenir una persona, experta, que tingui cura dels nens amb discapacitats físiques o psíquiques per intentar millorar, o si més no que no empitjori, la seva psicomotricitat.

Finalment només voldríem destacar que per nosaltres, el voluntariat a Burkina Faso ha estat una experiència molt enriquidora. Ens hem sentit sempre molt a gust amb la gent amb la que hem estat. Burkina és un país molt acollidor, on la gent és molt humil, generosa i amable per sobre de tot. Moltes gràcies a tots aquells que han format part d'aquesta experiència!